

VILJA KÜSIB | Heidy Purga: vahendeid on vähe, kõiki muresid korraga lahendada ei saa

Kultuuriminister Heidy Purga (Reformierakond) tunnistab, et peab iga rahaotsuse asjus, paber näpus, valitsusse jooksmata, sest kultuuriministeeriumi eelarves ei ole investeringute rida. Teie ajal sai Eurolaulust Eesti Laul. Mis tunnetega jälgisite seekordse Eurovisioni ümber käinud kära ja skandaale, millest nii mõnigi tegi järelduse, et äkki on Eurovision end üldse ammendanud? Ja viimaks koos sellega ka Eesti Laul? Sel korral toimus Eurovisioni ümber palju artiste ja poliitilisi sõnumeid puudutavaid sündmusi. Lauluvõistluse ümber leidis aset rohkem kui võistluse sisulises pooles. EBU võimekuses kuuma suppi jahutada ma ei kahtle. Kindlasti jääb see võistlus oma elu elama ja EBU saab teha korrektiive, kui näeb nende vajadust.

Saime hiljuti teada, et ERRi uus telemaja osutub riiklikult tähtsaks kultuuriehitiseks. Et suurem osa raha selle ehitamiseks tuleb kultuurkapitali eelarvest, on siiski üllatav. Kui suur osa on selles tõsiasjal, et olete ise pikalt töötanud Raadio 2-s ja juhtinud ka mitut telesaadet? Saate uhkelt öelda: minu ajal tehti see viimaks ära!

ERRi telemaja rajamist on arutatud pikalt. Seda raha on neile mitu korda lubatud ja siis lubadusest taganatud, viimati rahvusraamatukogu kasuks, millel oli ka ehituseks raha vaja. Otsuse tegemine ei tulnud ootamatult. Kui uus valitsus kogunes, pandi see tööplaani. ERRi uue telemaja ehitamise tööplaani panek oli koalitsiooniläbirääkimistel kokku lepitud. Mina olen minister, kes täidab plaani, ja mul on hea meel, et leidsin võimaluse rahastada seda kultuurkapitali kaudu. Aga see ei olnud ministri otsus, sest kultuurkapitali seadust muudeti riigikogus, see arutati läbi riigikogu kultuurikomisjonis, millesse kuuluvad kõigi parlamendierakondade esindajad. Kultuurkapitali seaduse muutmine sai alguse rohkem kui aasta tagasi. Ikkagi, see on sümboolne, et ERR saab telemaja just teie ajal, sest mitte ainult teie pole ERRi taustaga, vaid ka kultuurkapitali juht Margus Allikmaa (Eesti Raadio juht 2004–2007 ja ERRi juhatuse esimees 2007–2017). Saate mõlemad suursaavutuse CV-sse panna?

tv.delfi.ee

Kultuuriminister
Kultuuriministeerium
Heidy Purga
Estonia teater
Vene Teater
Teater

Kes iganes minister oleks, ta oleks selle teo ära teinud. Siiski oli otsuse sünniks tarvis kultuurikapitali seaduse muudatust, mis läks riigikogus ka kenasti läbi. Ent kuidas peaks otsusele rahastada ERRi maja rajamist kulka abil reageerima erameedia, kes elas alles äsja üle käibemaksutõusu? Maja ehituse ja käibemaksutõusu otsust ei saa omavahel nii selgesti võrrelda. Seadusemuudatust oli vaja selleks, et lisada ERR ühte ritta koos viie riiklikult tähtsa kultuuriobjektiga. Just, selleks seadust muudeti.

Jah, et saaks kasutada rahalist jääki, mis tekib, kui mõni neist viiest on valmis saanud või mõni venima jäänud. Me nägime, et kultuurkapitalis on riiklikult tähtsate kultuuriehitiste rea peal raha ja me ei saa seda kasutada, sest seadus piirab.

Viktoria Ladõnskaja-Kubits on selle asja hästi kokku võtnud: „Keegi satub ilma taotlust esitamata otse finaali, kui konkurendid on langenud juba eelvoorudes. Kui seadus midagi ei luba, siis ei püüta mitte täita seadust, vaid muudetakse seadust nii, et reeglite rikkumine oleks seaduslik.“

Ma jään siin eriarvamusele. Kultuuriministeeriumi eelarves ei ole investeeringute rida. See on meile palju probleeme põhjustanud. Meil on küll investeeringutoetused, näiteks me saame remondifondist toetust anda. Aga ise otsuseid teha me ei saa – ja see on väga imelik, et see on siia maani niimoodi toimunud. Sellepärast olen mina ministrina praegu plindris nii rahvusraamatukogu kui ka kunstihoone küsimuses. Need ehitused – ja kõik teised kultuuriministeeriumi valitsemisalas olevad ehitised – on tulnud valitsuse otsusega.

Kultuuriministeerium ei ole saanud oma ekspertiisist ja valdkonna vajadustest lähtuvalt ise otsuseid teha.

Miks peab ERRil kindlasti oma maja olema? Erameedia tegutseb suuresti rendipindadel, kõigil neil on ka stuudiod, miks ei võiks ERR rentnik olla?

ERRi vana maja, mida on ligikaudu 30 000 ruutmeetrit, on tohutult amortiseerunud, see on ohtlikus olukorras. Uue maja ehitusega kolitakse poole väiksemale pinnale, kus vähenevad kõik kulud. ERRi kompleks, mis koosneb telemajast, raadiomajast ja uudistemajast, saab uue maja näol täienduse. Ikkagi, miks on rentimine täiesti välistatud?

ERR oleks organisatsioonina kasumlikum, kui majad asuksid lähestikku. ERRi vajadused on tehniliselt spetsiifilised. On riike, kus telemaja asub ühes linna otsas ja raadiostuudiod teises.

Kõigis on leitud, et see pole mõistlik lahendus, sest töötajad peavad täitma mitmeid eri ülesandeid.

Mida te peate silmas, kui räägite ERRi kasumlikkusest?

Erameedia peab kasumit teenima, ERRi puhul pole ma sellest kuulnud.

ERRil on vanas majas kallis kommunaalkulude eest tasuda.

Uuel pinnal oleksid need väiksemad.

Erameedias seatakse suu sekki mööda. Kui raha on, ehitatakse uus maja, kui pole, aetakse vanaga läbi. Ei ole sellist asja nagu eelarveväline investering. Kas ERRi puhul toimuvat saab nimetada heaks majandamiseks – või üleüldse majandamiseks? Kõik mahud ja kohustused on nüüd täpselt läbi arvatud. Kõik kohustused sätestatakse lepingutes. Et ei tekiks olukorda, et kultuurkapital annab vahendeid maja ehitamiseks, kuid pole sätestatud näiteks see, kust tuleb sisustuse raha – see on teatud ehitiste puhul osutunud probleemiks. Nagu ka see, kas tegevuskulud ja koosseisud suurenevad või vähenevad. Nüüd räägitakse ka kõigest sellest.

Erameedial on hirmsasti südame peal olnud see, et ERR jagab tasuta – maksumaksja raha eest – sisu, mida erameedia peab turul pakkuma raha eest. Eesti meediaettevõtete liit esitas 2020 kaebuse Euroopa Komisjonile, sest peab ERRi rahastamist riigieelarve kaudu ebaterveks konkurentsiks. Kuivõrd te mõistate, et erameedial on selle pärast okas südames?

Kohtusin erameedia esindajatega eelmisel aastal, kui erameediale eraldati venekeelse ajakirjanduse toetamiseks miljon eurot. See riigi panus on olnud väga oluline.

Käibemaksutõus kindlasti vaba ajakirjandust ei mõjuta, oleme Eesti positsiooni ajakirjandusvabaduse edetabelis jälginud, see on stabiilselt tugev. Dialoogi erameedia esindajatega pean väga oluliseks. ERRi küsimust on nendega korduvalt arutatud.

Ministeerium on välja saatnud ERRi seaduse väljatöötamise kavatsuse, milles on juttu ka uute teenuste pakkumisest ERRi poolt, et oleks võimalik hinnata, et need ei kujuneks ohuks erameediale, st et ERRi tegevus ei nõrgendaks erameedia positsiooni.

Te ei näe, et nõrgendab?

See diskussioon tuleb.

Kas te näete siin ebatervet konkurentsi või ei näe?

Tasuta sisu on praegusel ajal väga oluline ja seda positsiooni peab ERR edasi kandma. Erameedia täidab kahtlemata

ülivajalikku rolli. Meie ajakirjandus ja ajakirjanikud on väga tugevad.

Riiklikult tähtis kultuuriasutus, see kõlab uhkelt. Ometi on suur osa ERRis näidatavast meelelahutus, mitte kultuur selle kitsamas tähenduses. Kuidas teie tõmbaksite piiri kultuuri ja meelelahutuse vahele?

Mina ei saa ministrina seda hinnangut anda. Mina näen probleemi hoopis mujal. ERRil on loomulikult ka nõrku kohti, mis tuleb kõrvaldada.

Olge hea, nimetage mõni.

Hea meelega. ERR on seda ka majandusaasta aruandes kajastanud, et osa saadete tootmisel tehakse koostööd näiteks ministeeriumite või asutustega. ERR saab nendelt asutustelt raha. Kõik on justkui juriidiliselt korrektne, aruandluses kajastatud ja otseselt ERR seadust ei riku. Aga võiks olla nii, et ERR ei peaks seda tegema.

Et võiks selle võrra talle veel rohkem maksumaksja raha anda? Tuleb leida kesktee. Olen kokku kutsunud erameedia esindajad, et nende küsimuste üle arutleda juba lähinädalatel.

Peale ERRi seisavad riiklikult tähtsate kultuuriobjektide nimistus Tartu südalinna kultuurikeskus, Narva Kreenholmi kultuurikvartal, Rakvere Arvo Pärdi nimeline muusikamaja, [Estonia juurdeehitus](#) ja Tallinna filmilinnak. Viimase kohta pole palju teada, mis seisus asjad on?

Peaaegu lepingu sõlmimise seisus. Filmilinnaku küsimus on hämmastavalt palju aega võtnud. Kultuurkapitali leping peab sätestama kindluse riigile, kes on maksumaksja raha andnud eraettevõtjatele loominguga tegelemiseks ja eesti filmikunsti arendamiseks. Kindlust vajavad ka eesti filmitootjad. Selle üle käis arutelu pikalt. Nüüd on arutelud lõpule jõudnud ja loodan, et leping saab peagi sõlmitud.

[Estonia teatri juurdeehituse](#) kohta ütles muinsuskaitse algusest peale, et see oleks UNESCO maailmapärandisse kuuluva vanalinna hävitamine. Samale seisukohale asus ootuspäraselt UNESCO. Miks teavitas Eesti riik UNESCOt juurdeehituse plaanist liiga hilja, alles selle aasta veebruaris?

See oli asjaolude kokkulangemine, seal ei ole mingit pahatahtlikkust. Teavitus on tehtud, UNESCO on oma arvamust avaldanud. Olin kultuurikomisjonis, kui riiklikult tähtsaid kultuuriobjekte välja valiti.

Mis siis nüüd edasi saab?

Järgmine kord saab paremini teha. Riigikogul peab olema otsuse tegemiseks rohkem informatsiooni. Riigikogu otsustas, et Estonia on tähtis – jah, ta on tähtis. Kuidas me saaksime teha nii, et Tallinna vanalinna ei heidetaks UNESCO maailmapärandist välja?

Teie küsite, aga mina tahaksin kuulda vastust. Mis nüüd edasi saab? Kas Estonia juurdeehitust ei tule – või siis tuleb ja lepime vanalinna väljaviskamisega maailmapärandist?

Me arutame seda. Muinsuskaitse esitab oma tingimused lähinädalatel. Praegu levib mingi ennatlik informatsioon. See asi tuleb läbi rääkida. Kui ka osa juurdeehituse rahast tuleb kultuurkapitalist, siis sellest ei piisa. Kust tuleb see teine osa rahast?

Kust tuleb?

Me ei olegi seda arutanud. Kui tuleb suur maja, siis suureneb koosseis ja tegevustoetuse kulud. Kõik kulud suurenevad. Me peame kõik need arvutused läbi tegema.

Räägime loometöö toetusest, mis nimetati ümber loometöö tasudeks. Teie ja Margus Allikmaa on suutnud meediasse saada pealkirjad „Seadusemuudatus suurendas loomeinimeste sotsiaalseid tagatise“, „Kultuurkapital saab tagada vabakutselistele edaspidi koos töötasuga ka sotsiaalsed garantiid“ jne. Pealkirjad ja asja sisu on teineteisest väga kaugel. Loometöö toetuse pealt tuleb hakata maksma makse. Ausam oleks olnud öelda, et riigikassa vajab täitmist ja võetakse ka loomeinimestelt, kuigi sealt eriti võtta ei ole. Miks on teie kommunikatsioon olnud sõna otseses mõttes valelik?

Kui riik oleks tahtnud kasu saada, siis oleks muudetud hasartmänguseadust. Kultuurkapitali seaduse muudatus töötati välja koos eriala esindajatega. See on tulnud valdkondadest ja aitab inimesi.

Kunstnike liit on tõesti muudatusele kaasa laulnud, ilmselt aru saamata, mida see tegelikult tähendab. Kirjanike liit aga on saatnud riigikogu kultuurikomisjonile – kus muudatus algatati – pöördumise, milles näitab, et loometöötasude koormamine sotsiaalmaksuga ja tulumaksuga vähendab kirjanike ja tõlkijate loometööks jaotatavat netotasu üle 50%. Nad palusid, et seda muudatust ei tehtaks. Nii et tegelikult satuvad loometöötajad vihma käest räästa alla.

Ma ei ole sellega nõus. Need tasud said võimalikuks tänu kultuurkapitalile, kes suurendas eri sihtkapitalidele välja

jagatavaid summasid ligi kahe miljoni euro võrra. Selle arvelt saavad loometöö tasud koos maksudega makstud.

Teie räägite sotsiaalsetest garantiidest, mis tähendab ravikindlustust ja pensioni. Maksude maksmisel kuuks-paariks tekkiva kindlustatuse korral ei kogune mingit pensioni. Ka ravikindlustus tekib kuuks-paariks, parimal juhul kuueks kuuks. Mis sotsiaalsetest garantiidest me räägime?

Me ei ole ju lubanud, et saame kõike korraga lahendada. Me oleme ausalt öelnud, et see on esimene samm. Ja see ongi esimene samm. See on see, mida oleme saanud teha, ja see kindlasti aitab inimesi, kellel on kõige valusamad probleemid. Kuidas nii? Kirjanike liit arvutas välja, et netotasu väheneb üle 50%.

Kirjanikel ja kõikide teiste sihtkapitalide esindajatel on siiani võimalik välja maksta ka stipendiume. Ei ole kohustust välja maksta loometöö tasu. Võib korraldada ka teisel viisil.

Kuidas see mõeldud on – et kui teile ei kõlba, mis riik pakub, siis katsuge läbi saada ilma selleta?

Tuleme veel kord tagasi selle juurde, et muudatuse vajadus tekkis valdkonnas. Riik püüdis lahendust leida lisavahendite abil, mis on suurenenud. See, kuidas eri sihtkapitalid oma tööd korraldavad, on nende endi kokkuleppe küsimus. On küüniline väita, et meil on raha 50% vähem, kui sihtkapitali tuleb raha juurde rohkem, kui seda kunagi sihtkapitalis olnud on.

Kunstnike seast on Sandra Jõgeva ainsana muudatuse sisu läbi hammustanud. Ka tema kirjutab, et abi saab ehk ainult mõni ja temagi ainult lühikeseks ajaks. Miks teie endale selle muudatuse tegelikku mõju selgeks ei teinud?

Olin ministrina nende debattide juures, mida riigikogu kultuurikomisjonis ja kultuurkapitalis peeti. Olen kohtunud eri valdkondade esindajatega. Igale ruumis viibinule jääb loomulikult oma arvamus, kuidas arutelu kulges. Kinnitan veel kord: jah, me ei lahenda seekord kõikide loovisikute sotsiaalsete garantiide probleeme. See ei olnud ka plaanis. See oli esimene samm. Okei, aga mis järgmiseks? Kuidas oleks üliõpilaste stipendiumite maksustamisega?

See ei kuulu kultuuriministeeriumi haldusalasse. Järgmiseks on see: oleme asunud arutama järgmist etappi ehk lahtirulluva sotsiaalmaksu süsteemi. Praegu käivad pinevad riigieelarve läbirääkimised. Oleme juba arutanud nii Riina Sikkuti kui ka Signe Riisaloga, kuidas sellega edasi minna: missugused on

need tänapäevased töövormid, mis ei puuduta mitte ainult loome-, vaid ka teistes valdkondades töötavaid inimesi, kes ei taha ettevõtet luua. Neil võiks lahtirulluva sotsiaalmaksu süsteemist abi olla: et ta saaks maksud makstud, haigekassakaardi ja pensionit koguda.

Kirjanduses on olukord katastroofiline, ütlesite ametisse asudes. Mis on teie ajal paremaks läinud? Miljon eurot laenuhüvitise tõusu.

Tiit Hennoste näitab raamatus „Kuldsete lehtede peal“, et mitte ainult nõukogude ajal ei olnud võimalik kirjanikul päris hästi elada, vaid ka esimese Eesti vabariigi ajal. Loomingu honorarid olid täitsa head. Ent miks on tänases Eesti riigis nii, et ainult loomingu tegelemist saavad endale lubada ülivähesed? Head ja professionaalsed loomeinimesed saavad kindlasti hästi ära elada. On ka neid, kes sellega nii hästi hakkama ei saa. Kui viitasite Loomingule, siis meenus mulle, et Sihtasutuse Kultuurileht honorarifondi suurendasin ma eelmise aasta suvel. Juba praegu kurdetakse, et sellest ei piisa.

See on alati põhiline häda, et vahendeid on vähe. Mingisuguse tasakaalu peab leidma. Loomulikult on ministri ülesanne vaadata tervikut. Kõiki asju korraga lahendada ei saa. Praegune aeg pakub uute kokkulepete ja muudatuste võimalusi. Eesti riigis on kultuur kallis, sest meid on vähe. Me ei saa ennast suurte riikidega võrrelda, aga väikestega küll. Põhiseadusele tuginedes peame tagama, et keel ja kultuur püsiks.

Aga teie peate hakkama kärpima. Valitsusel on plaanis vähendada 5% võrra riigi sihtasutuste eelarveid, nende seas ka muuseumid ja teatrid. Kui palju teatritelt võtate? Meil on laual kaks kärpemudelit. Kõigepealt negatiivne lisaelarve käesolevaks aastaks. Me ei tea, kas partneritega jõutakse kokkuleppele. Kas kultuuriministeerium on [kärpimiseks] valmis? Jah, meie oleme valmis. Kas me võtame tagasi filmile, kirjandusele, spordi suursündmusteks, vene erameedia arendamiseks antud raha? Ei võta.

Kust kärbite?

Me kärbime enda majandamiskulusid. Kärbime seda, mida saame poole aasta pealt teha. 5% kärbe üle välja puudutab järgmist eelarveaastat ja järgmist nelja aastat. Seal püüame teha nii, et kärbe oleks võimalikult õiglane, et asutused jääksid ellu. Eelmise aasta kärpeülesande korral ei läinud kultuuriministeerium ühegi enda allasutuse kallale, me saime neli

miljonit kokku oma eelarveridu läbi kammides.

Teatritelt ei võeta midagi ära?

Järgmisel eelarveaastal ootab mingisugune kärpeprotsent ka muuseume ja teatreid. Me ei tea veel, missugune see protsent on. Kokkulepet veel ei ole. Aga me peame olema valmis. Riik peab tulema välja sellest olukorrast, kus me eelarvega oleme, ja loomulikult seisab ka kultuuriministeerium selle eesmärgi taga. Me paneme seljad kokku ja võtame vastutuse. Me teeme selle ära. Usun, et saame hakkama nii, et ei pea kellelegi liiga tegema.

Tallinna kunstihoone laguneb. Kas see oli õige ja aus tegu, et selleks aastaks kunstihoonele eraldatud raha anti rahvusraamatukogule?

Mõlemad ehitised on vaja valmis saada. Olukord on väga kehv ja see tuleb kultuuriministeeriumil koos valitsusega lahendada. Näitusepindasid on ka mujal Tallinnas. Kunstnikel, kellel olid seal ateljeed, oleme aidanud pikendada ajutiste pindade rentimist ning aidanud läbi rääkida ka hinna üle. Meie vastutus on kompenseerida nende kaotatud aeg, sest maja on neile lubatud, aga meil ei ole praegu vastuseid. Kunstihoone juhatajaga saame peagi kokku ja minu ettepanek on vaadata kunstihoone küsimust etapiviisiliselt. Kui me ei saa korraga kogu summat anda, siis tuleb vaadata, missugused tööd tuleb teha kõigepealt. Selle plaaniga pean minema valitsusse, sest kultuuriministeeriumil ei ole oma investeringute eelarvet. Peame iga paberiga eraldi valitsuses käima.

Hendrik Toompere leidis hiljaaegu, et teatris laamendab Russki Mir. Tunnistan, minu meelest on Toompere ülekohtune. Kuid üks skandaal ajab teist taga, alates Filipp Lossi lahtilaskmisest kuni temaga salajase kokkuleppe sõlmimiseni. Missugune on teie seisukoht Vene Teatri asjus?

Teatril on nõukogu ja juhtkond. Arvan, et Vene Teater on liialt loksutada saanud. Uus juht on alles vähe aega ametis olnud. Las ta saab jalad alla. On ka küsitud, kas peaks teatri nime muutma. Vene Teatris töötab nii lätlasi, ukrainlasi kui ka venelasi ja eestlasi, nii et nimevahetuse üle võib arutleda. Loomingulise kollektiivi meeleolude kohta olen ma lehest lugenud, teisiti pole see minuni jõudnud. Probleeme peab lahendama nõukogu ja juhtkond.

Teie haldusalasse kuulub ka sport. Millised järeldused on kultuuriministeerium teinud sellest, et Pariisi olümpiale sõidab

iseseisvumisaja väikseim Eesti sportlaste delegatsioon? Kas kriisikoosoleku kuupäev on juba paigas?

On ka teisi riike, kes sõidavad olümpiale väikese koosseisuga, ja seda parema rahalise seisu juures. Spordi sisusse ei saa poliitika kuigi suurt panust anda, see käib ikkagi olümpiakomitee tegevuste kaudu.

Olümpiakomitee toetust lubasite suurendada kahe miljoni euro võrra aastas, kas see otsus on tehtud?

Ei ole.

Siis olete veel lubanud sel kevadel viia valitsusse spordi toetamise parandamise ettepanekud, kas see on tehtud?

Sellega töötame ja loodame edasi minna.

Kultuuriministri portfelli ei ole valitsustes peetud oluliseks. Meil on kultuuriministri kohal olnud täielikke luuavarsi, seda hoolimata sellest, et eesti keele ja kultuuri püsimine on riigi aluseesmärgina kirjutatud põhiseadusesse. Miks see nii on?

Kultuuriministri kohta peetakse kindlasti tähtsaks positsiooniks.

Mina tunnen küll oma ametis, et seda peetakse tähtsaks.